

מבקר המדינה

**דו"ח
שנתי
20**

ירושלים

מבקר המדינה

דו"ח שנתי 21

**לשנת 1970 ולחשבונות
של שנת הכספים 1969/70**

ירושלים, תשל"א - 1971

החיים בצוותא בסביבה צפופה מעלים בעיות בחברה המודרנית, המעסיקות במידה הולכת וגדלה את הציבור בעיקר בארצות התעשייתיות, וגם בישראל. אולם תהיה זאת טעות לחשוב בהקשר זה על הסביבה הפיזית בלבד. הצפיפות המביאה להתחככות בין בני האדם, מצויה גם כתופעה חברתית, ואולי במיוחד במדינה קטנה. בעטיה עלולים להשתבש נתיבי מינהל כנתיבי מים, וטהרת האווירה בחיי הציבור כמו טוהר האוויר בגושים העירוניים. מעשי השלטונות תופסים מקום מרכזי הן בתחום הפיזי והן בתחום החברתי, ולשניהם מתייחסים ממצאי הביקורת.

דוגמה אחת לתוצאות הצפיפות החברתית הם המקרים, בהם עובד של גוף מבוקר עובר במישרין לעברו השני של השולחן, ונהנה מקשרים שקשר במקום עבודתו הקודם, ולעתים אף מפירותיהן של החלטות שהיה לו חלק בקבלתן. החוק בהטילו מגבלות על העובד, והביקורת בדרשה מהגוף המבוקר בנסיבות אלה שמירה על מרחק נאות בין האינטרסים המנוגדים, באים למנוע תקלות; אולם ראוי עוד לתת את הדעת על הנושא בכללותו.

תופעה אחרת ושכיחה הנובעת מהאינטנסיביות של הפעילות החברתית, ובמיוחד הכלכלית, היא ריכוז הביקוש המופנה למספר מוגבל של גורמים פעילים במשק. כיוון שכך, קשורים לעתים קרובות גופים מבוקרים בעסקאות מרובות עם אותו גורם. במקרים אלה עלולים שיקולים הנוגעים לסוג אחד של קשרים לעוות את הטיפול בעניינים אחרים הנוגעים לגורם זה.

אין לדרוש מראשי המינהל הממלכתי והציבורי שינהלו את העניינים המופקדים בידיהם, כאילו לא היו קיימים הנתונים החברתיים של זמננו ומקומנו. אולם יש ללמוד את הלקח מממצאי הביקורת, שמקורם בנסיבות המתוארות, ולשנן לעובדי הציבור, שדווקא בתנאים החברתיים שבהם אנו חיים, ואף נוכח השאיפה להגיע בהם להישגים מהירים, דרושה שמירה קפדנית על עקרונות החסכון והיעילות, התקינות וטוהר המידות.

תהליך החקיקה בדבר יצירת התפקיד של נציב תלונות הציבור (אומבודסמן) התקדם גם השנה. אם אמנם יטיל החוק כעת תפקיד זה על מבקר המדינה, תהיה ביקורת המדינה בישראל מיוחדת בין מוסדות הביקורת הממלכתית בעולם, בזה שפתוחות לפניה שתי דרכי גישה לאותה מטרה: עמידה לימין האזרח מול עצמת השלטונות, כמו הפעלת הביקורת מבחינת ענייניו של הכלל. בשתי הדרכים יינתנו למנגנון הציבורי הנחיות הנוגעות למילוי תפקידו של חובותיו, תוך הבנה לבעיותיו ולזכויותיו.

י.א.י.

י.א.י. נבנצל
מבקר המדינה

תוכן העניינים

פעולות מבקר המדינה ומשרדו בתקופת הדין וחשבון

ממצאי הביקורת

פרק ראשון - האוצר

משרד האוצר

10	התקציב לשנת הכספים 1969/70 וביצועו
33	הכנסה המועברת לרשויות המקומיות
35	סעיף "הוצאות שונות" בתקציב המדינה
42	דו"ח על מאזן המדינה ליום 31.3.1970
104	ממצאי מעקב

105	אגף החשב הכללי
106	מכתבי התחייבות
111	מערכת חשבונות הסילוקין
113	ביטוח שער מטבע
120	הסדרים בגין הפרשי הצמדה
129	רכישת מניות עבור האוצר
132	הפיקוח על מחסני הממשלה
145	דיוור ממשלתי
152	תקינותן של אסמכתאות לביצוע תשלומים לספקים
153	ממצאי מעקב

156	לשכת החברות הממשלתיות
-----	-----------------------

168	נציבות שירות המדינה
-----	---------------------

מינהל הכנסות המדינה

169	מוסדות ציבור הפטורים ממס הכנסה
173	אישורים לפטורים - ניכויים וזיכויים לשכירים
178	מסים מחברות ספנות וחברות תעופה זרות
180	מחלקת המודיעין
182	הנפקה של תעודות מלווה קליטה 1964
186	הקדן לפיצוי נזקים
192	מס שבח - העברת מקרקעין על פי יפוי כוח
193	עולים ותושבים ארעיים - פטור ממסים עקיפים
199	גביית מס נסיעות חוץ
204	מסים עקיפים - חובות קשי גבייה
206	ממצאי מעקב

פרק שני - משרדי הממשלה

משרד ראש הממשלה

217	המרכז לדמוגרפיה
224	גנים לאומיים ושמורות טבע
243	ממצאי מעקב

משרד הבריאות

245	שירותי בריאות הנפש
258	מחקרים רפואיים
267	המכון לבטיחות בדרכים
272	מעבדות לבריאות הציבור
276	פיקוח על זיהום אוויר מתחנת הכוח ודינג ד'
280	ממצאי מעקב

משרד הדתות

283	ממצאי מעקב
-----	------------

משרד החוץ

285	תקציב - תכנון, ביצוע ופיקוח
288	האיגוד הישראלי לשיתוף בינלאומי
293	ממצאי מעקב

משרד החינוך והתרבות

297	סדרי בחינות
305	הרפורמה בחינוך, הכנתה ושליה הראשונים
313	המחלקה לתרבות תורנית
316	נאמני אמל"י בישראל
321	ממצאי מעקב

משרד החקלאות

329	עידוד היצוא החקלאי
336	בתי צמיחה
339	ממצאי מעקב

משק המים

343	חסכון במים - ייעול, רישוי ומדידה
352	זכויות מים
356	האחריות לענייני ים כנרת
358	ממצאי מעקב

מינהל מקרקעי ישראל

361	ממצאי מעקב
-----	------------

משרד המסחר והתעשייה

363	הון חוזר לתעשייה
370	יבוא ממשלתי של בשר קפוא
377	מכירת חלקה של הממשלה בחברת אלדא
382	הקרן למוצרי צמר ולמוצרים סינטטיים

משרד המשטרה

388	העברת עובדים לירושלים
391	ממצאי מעקב

משרד המשפטים

398	רשם הפטנטים וסימני המסחר
402	ממצאי מעקב

משרד הסעד

410	שירותי סעד לשובים של בני המיעוטים
416	מחקרים בנושאי סעד
420	ביצוע תשלומים למעונות בעבור החזקת ילדים
432	ממצאי מעקב

משרד העבודה

442	משק לשעת חירום - כוח אדם במפעלים חיוניים
447	עידוד עבודת נשים
451	ניהול עניינים של עובדי המשרד

שירות התעסוקה

457	המרכז לתעסוקת אקדמאים
463	ביקורת פנימית
464	ממצאי מעקב

מחלקת עבודות ציבוריות

467	תשלומים לספקים ולקבלנים
471	הפקעת קרקעות לסלילת כבישים
473	סדרי בטיחות בתכנון ובסלילת כבישים

משרד הפיתוח

479	התכנית לאיחוד התעשייה הכימית
489	טיפול בענייני מחקר
495	חיבורם של כפרי בני המיעוטים לרשת החשמל
500	ממצאי מעקב

משרד הפנים

503	סקר פיתוח ברשויות המקומיות
507	צנזורה על סרטים ומחזות
508	ממצאי מעקב

המשרד לקליטת העלייה

514	מסירת דירות לעולים
518	מתן סיוע לסטודנטים עולים

משרד השיכון

525	תכניות שיכון לזוגות צעירים
527	פתרונות דיור לעולים
530	הריסת מבנים שפנו
532	חברת עמידר - טיפול בתלונות הציבור
535	ממצאי מעקב

משרד התחבורה

537	רישוי נהגים וכלי רכב
549	השכרת רכב פרטי והולכת סוורים
552	כרטיסי נסיעה לעובדים
553	שירותים בנמל התעופה לוד
560	מניעת זיהום הים בשמנים
564	ענייני נמל תל אביב
569	ממצאי מעקב

משרד התיירות

579	השקעות בתיירות ותכנון
590	כוח אדם מקצועי - הכשרה ופיקוח
594	ממצאי מעקב

רכבת ישראל

596	הובלת משאות
-----	-------------

משרד התקשורת

604	בנק הדואר - ניהול חשבונות וסדרי בקרה
616	השירות הבולאי
623	סוכנויות דואר
626	שירותי חבילות
631	טלפונים ציבוריים
634	ממצאי מעקב

פרק שלישי - מערכת הבטחון

משרד הבטחון

641	ביצוע תקציב הבטחון
647	התקשרויות עם מפעלי תעשייה
656	דרכי רכישה בחוץ לארץ
656	רכישות מחו"ל באמצעות יבואנים וסוכנים
658	רכישת רכב מהרכבה מקומית
660	ביטוח משלוחי יבוא
662	עבודות בנייה - לשכת הנגב
666	רכישה והקמה של מבנים מהפרקים וניידים

668	רכישת מפעל תעשייתי והפעלתו
672	לשכת המדען הראשי
674	ארגון המשק האזרחי לשעת חירום
679	ממצאי מעקב

צבא הגנה לישראל

681	פיקוח על צריכת תחמושת
682	אחזקת ציוד לחימה
682	סדרי עבודה ביחידת פיתוח
683	עיתוד מלאי
685	שיקום ציוד קשר
686	בינוי
688	הזמנת עבודות תיכון
691	גיוס ציוד מכני הנדסי
692	פעולות סעד
696	מיון והצבה של חיילי מילואים בהתאם לכושר גופני
697	העתודה האקדמאית
699	ממצאי מעקב

הממשל הצבאי בשטחים המוחזקים

איזור יהודה ושומרון

700	תקציב פיתוח
702	העסקת פועלים יומיים בעבודות ציבוריות
	איזור רצועת עזה וצפון סיני
704	ענייני תקציב וחשבונות
709	פעולות מע"צ
712	הלוואות להון חוזר בערבות המדינה
	מרחב שלמה
714	תקציב תעסוקה
717	פיתוח תיירות במרחב שלמה
723	ממצאי מעקב

התעשייה הצבאית

724	המאזן ליום 31.3.1970
728	שכר עידוד
735	מפעל לייצור חומר הדף
738	ניהול מלאי חומרים
741	ממצאי מעקב

התעשייה האווירית לישראל בע"מ

743	שיפוז מנועי מטוסים בעבור חיל האוויר
-----	-------------------------------------

אלתא תעשיות אלקטרוניות בע"מ

747	ארגון במסגרת חברה - העברת נכסים
-----	---------------------------------

האגודה למען החייל

750	הפעלת מתקנים
-----	--------------

- 754 שירות בטחון כללי
- 754 המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים.

פרק רביעי - מוסדות המדינה

בנק ישראל

- בנק י. ל. פויכטונגר בע"מ, בנק אלרן בע"מ ובנק קרדיט
 757 לישראל בע"מ
- 760 מאזן ליום 31.12.1970 וחשבון רווח והפסד לשנת 1970
- 770 ממצאי מעקב

המוסד לביטוח לאומי

- 771 גביית דמי ביטוח מקיבוצים
- 776 דינים וחשבונות כספיים

רשות הנמלים

- 781 מקרקעי הרשות ופיתוח השטח העורפי
- 788 ממצאי מעקב
- 791 רשות השידור

המועצה להסדר ההימורים בספורט

- 792 ממצאי מעקב

פרק חמישי - הרשויות המקומיות

- 797 ביקורת המדינה ברשויות המקומיות
- 798 ממצאים בעלי משמעות עקרונית בדו"חות על רשויות מקומיות
- 801 פיקוח וטרינרי ברשויות המקומיות
- 812 ועדה מקומית לתכנון ולבנייה למספר רשויות מקומיות

פרק שישי - איגודים

- 817 ביקורת המדינה באיגודים
- 818 ממצאים בעלי משמעות עקרונית בדו"חות על איגודים

*

- 825 הצעות ועדת הכספים של הכנסת לדו"ח השנתי 20
- ביצוע הצעות ועדת הכספים של הכנסת לדו"חות השנתיים
- 835 של מבקר המדינה

*

- 837 חוק מבקר המדינה, תשי"ח (נוסח משולב)
- 845 חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 5), תשל"א—1971

*

מפתח עניינים

**פעולות מבקר המדינה ומשרדו
בתקופת הדין וחשבון**

פעולות מבקר המדינה ומשרדו

בתקופת הדין וחשבון

דין וחשבון זה מסכם את פעולות מבקר המדינה ומשרדו בשנת 1970 ואת תוצאות הביקורת במשרדי הממשלה, במפעלי המדינה ובמוסדותיה, לרבות ביקורת החשבונות לשנת הכספים 1969/70. מבקר המדינה המציא דו"ח שנתי זה לשר האוצר לעיונו ולהערותיו ביום י"ג בשבט תשל"א (8.2.1971), ובהתאם לסעיף 16 לחוק מבקר המדינה עומד הדו"ח להיות מונח על שולחן הכנסת ביום כ"ה בניסן תשל"א (20.4.1971).

דיוני ועדת הכספים ומליאת הכנסת

בדו"חות מבקר המדינה

1. ועדת הכספים של הכנסת וועדת המשנה הקבועה שלה לדו"חות מבקר המדינה דנו בדו"ח השנתי 20 בתקופה מאי-יולי 1970. הדיונים הקיפו 15 נושאים. את סיכומיה והצעותיה לדו"ח השנתי 20, הניחה ועדת הכספים על שולחן הכנסת ביום 28 ביולי 1970, והכנסת דנה בהם ב-3 באוגוסט וב-5 בו, ובתום הדיונים אישרה אותם (ראה להלן עמ' 835). בדצמבר 1970 דנה ועדת הכספים גם בדו"ח הראשון של מבקר המדינה על הביקורת באוניברסיטה תל אביב. בתחילת ינואר 1971 סיכמה הוועדה את הדיון בסדרה של החלטות.

2. בעקבות הצעות לסדר היום בדבר "טענות על בזבזו במשרדי הממשלה והצורך בנקיטת צעדים לייעול וחסכון במשק הממשלתי" החליטה הכנסת, ב-4 בנובמבר 1970, להעביר את ההצעות לסדר היום לדיון בוועדת הכספים. במסגרת הוועדה מיום 21 בדצמבר 1970 צוין, בין היתר, כי שיטת ביזור הקניות שהממשלה נקטה היא בהתאם לממצאיו של מבקר המדינה (בדו"ח השנתי 17) וכן בהתאם להמלצות ועדת הכספים לדו"ח זה ולהחלטות הכנסת מיולי 1967. שלפיהן "נדרש משרד האוצר לתת דעתו להמלצת הביקורת ולהטיל את האחריות, הן מבחינת רכישת הטובין והחזקתם התקינה והן מבחינת תיקון הליקויים, על המשרדים עצמם המחזיקים במחסנים ועל הנהלותיהם; ואילו יחידת הפיקוח במשרד האוצר תתרכז בפיקוח עליון ועליה תוטל האחריות, ההכוונה וההדרכה וקיום מעקב, תמידי אחרי ביצוען של ההנחיות וההוראות". ועדת הכספים פנתה למבקר המדינה, שיבדוק את ביצוע ההחלטה בדבר הפיקוח העליון, ההכוונה וההדרכה והמעקב התמידי על ידי יחידת הפיקוח בחשב הכללי, וביקשה ממנו לדווח על כך אם בדו"ח השנתי 21 ואם בדו"ח נפרד לפי שיקול דעתו. ממצאי הביקורת בדבר ביצוע ההחלטה האמורה מובאים בדו"ח שנתי זה, בפרק על הפיקוח על מחסני הממשלה (ראה עמ' 132). כמו כן, ביקשה הוועדה ממבקר המדינה חוות דעת מיוחדת בדבר רמות המלאי הדרושות בשם לב לצורכי שעת חירום ותפעול שוטף תקין. חוות דעת זו עומדת להימסר לוועדה עם גמר הכנתה.

משרד מבקר המדינה

את תפקידי הביקורת מבצע משרד מבקר המדינה על ידי ארבע יחידות עיקריות, שכל אחת מהן מופקדת על הביקורת בתחום מסוים של המינהל הציבורי: (א) משרדי הממשלה ומוסדות המדינה; (ב) מערכת הבטחון; (ג) רשויות מקומיות; (ד) איגודים. המשרד הראשי הוא בירושלים, ובו יחידות המטה: ייעוץ משפטי, עריכת כתבי המשרד, ייעוץ

לעניינים טכניים וכלכליים, לבריאות הציבור, לענייני חינוך, לענייני סעד; המינהל ויחידות התכנון וההדרכה. הביקורת על משרדי הממשלה נערכת ברובה בירושלים; הביקורת על מערכת הבטחון ועל רוב הרשויות המקומיות נערכת בתל אביב, שם פועלת גם היחידה לביקורת עיבוד נתונים אוטומאטי. הביקורת על חלק ממפעלי התחבורה ועל הרשויות המקומיות שבצפון הארץ מתנהלת בחיפה; ביקורת האיגודים נערכת בשלוש הערים. הביקורת על איגודי ערים ועל המועצות הדתיות, שעליהם מופעלת ביקורת המדינה, נעשית במסגרת הביקורת על הרשויות המקומיות. הביקורת על המוסדות להשכלה גבוהה נערכת על ידי יחידה מיוחדת שבירושלים.

המשרד מקיים פעולות הדרכה לעובדיו ומעודד את השתלמותם המקצועית. בשנה הנסקרת השתלמו 33 מעובדי המשרד במוסדות להשכלה גבוהה בארץ; שני עובדים בכירים השתלמו בחוץ לארץ. הקורסים הפנימיים שנערכו השנה הקיפו את הנושאים הבאים: חשבונאות ניהולית; משפט מינהלי; וניתוח כדאיות. עוד נערכו, בתנאי פנימייה, קורס לביקורת האיגודים וקורס לעובדים חדשים. הקורסים ניתנו על ידי עובדים בכירים של המשרד ועל ידי מרצים מומחים מן החוץ. עצרות מיוחדות הוקדשו לנושאים שונים בתחום ביקורת המדינה, ועובדים של המשרד השתלמו גם בפעולות הדרכה, מחוץ לכותלי המשרד, בתחומים שלביקורת המדינה יש זיקה אליהם. על פי הזמנה של מוסדות וארגונים ציבוריים הרצו המנהל הכללי ועובדים בכירים של המשרד על נושאים שהם בתחום פעולתה של ביקורת המדינה. על ביקורת המדינה בישראל הרצה מבקר המדינה באוניברסיטאות בארץ ובחוץ לארץ. עצרת עיון על הנושא "ביקורת המדינה ודרישותיה לגבי מינהל תקין" התקיימה בתל אביב ביום י"ג בסיון תש"ל (17 ביוני 1970). העצרת נערכה על ידי המרכז הישראלי לניהול בשיתוף עם משרד מבקר המדינה. המבקר אמר דברים לפתיחת העצרת וסיכומה.

לפי סעיף 24 לחוק מבקר המדינה נקבע תקציב המשרד על ידי ועדת הכספים של הכנסת על פי הצעת המבקר, ומתפרסם יחד עם תקציב המדינה; תקציב המשרד לשנת 1970/71 הוא 7,980,000 ל"י. בהתאם לסעיף 25 לחוק, מגיש מבקר המדינה את הדו"ח הכספי של המשרד לאישור ועדת הכספים; לפי הדו"ח הכספי לשנת 1969/70 הסתכמה ההוצאה למעשה ב-7,076,056 ל"י. מספר עובדי המשרד בסוף 1970 היה 451.

פעולות הביקורת

הגופים שבוקרו בשנת 1970 ויחידותיהם העיקריות. לפי סעיף 15(א) לחוק מבקר המדינה מפורטים בדו"ח שנתי זה כל הגופים, שבוקרו בתקופת הדו"ח השנתי, ויחידותיהם העיקריות. הפירוט ניתן בראש הפרקים השונים של הדו"ח, תוך ציון פעולות ביקורת עיקריות. נערכה ביקורת בכל משרדי הממשלה, ובמפעלי המדינה ומוסדותיה.

גם בשנה הנסקרת כללה הביקורת בדיקות מעקב אחר תיקון ליקויים, שהועלו בשנים קודמות, וממצאי המעקב מופיעים בדו"ח שנתי זה. פעולות הביקורת בחוץ לארץ כללו בשנת 1970 אחת מיחידות מערכת הבטחון ושתי נציגויות של איגודים. במהלך דיוני ועדת הכספים בדו"ח השנתי 20 קבע מבקר המדינה, שממצאי המעקב בכללותם מצביעים על פעולה גאוה לתיקון הליקויים, במרבית התחומים, על ידי הגופים המבוקרים.

במאוס 1970 הוציא אגף הפיקוח הכללי של האוצר חוברת, המפרטת את ממצאי הביקורת שבדו"ח השנתי 19 ואת הצעדים שעשו משרדי הממשלה לתיקון הליקויים. באותו חודש

הגיש שר האוצר לוועדת הכספים של הכנסת דין וחשבון על ביצוע הצעות הוועדה לדו"ח השנתי 19 של מבקר המדינה.

בשנת 1970 נערכו פעולות ביקורת ב-177 מבין 196 הרשויות המקומיות שבארץ. מספרן של הרשויות המקומיות, שבהן נערכה ביקורת כוללת, שהקיפה את מכלול פעולותיה של הרשות היה 45: 12 עיריות, 23 מועצות מקומיות ו-10 מועצות אזוריות. כן נערכה ביקורת כוללת ב-12 חברות, רשויות מקומיות משתתפות בהנהלתן, ב-4 איגודי ערים וב-6 רשויות ניקוז. סיכומים על פעולות הביקורת ברשויות המקומיות ניתנים להלן בפרק "הרשויות המקומיות" בדו"ח זה (ראה להלן עמ' 797) ובו גם רשימת הדו"חות, שהוצאו במשך השנה. באותו פרק גם מתוארים ממצאים, שלגביהם הובאו בדו"חות הביקורת על הרשויות המקומיות קביעות עקרוניות, העשויות לשמש כהנחייה לרשויות מקומיות אחרות, ובחלקן גם לגופים מבוקרים אחרים בטיפולם בעניינים דומים.

בדצמבר 1969 הגיש חבר הכנסת יוסף תמיר לכנסת הצעת חוק פרטית — "חוק לתיקון פקודת העיריות (מבקר עירייה וועדת ביקורת)", תש"ל 1969 — שלפיה ימונה בכל עירייה מבקר עירייה ותוקם ועדת ביקורת, שתהיה מורכבת מחברי המועצה. ב-28 בינואר 1970 החליטה הכנסת להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הפנים, להכנתה לקראת קריאה ראשונה. בדיון, שקיימה ועדת הפנים ב-16 ביוני 1970, השתתף — לפי הזמנת הוועדה — מבקר המדינה, והשמיע דעות לגבי הצעת החוק.

בשנת 1970 נערכו פעולות ביקורת ב-66 איגודים. סיכומים על פעולות הביקורת באיגודים ניתנים בפרק "איגודים" בדו"ח זה (ראה להלן), ובו גם רשימת הדו"חות שהוצאו במשך השנה. גם בפרק על הביקורת באיגודים מתוארים ממצאים, שלגביהם הובאו בדו"חות הביקורת על האיגודים קביעות עקרוניות, העשויות לשמש כהנחייה לאיגודים אחרים, ובחלקן אף לגופים מבוקרים נוספים, בטיפולם בעניינים דומים.

בשנת 1970 החליט מבקר המדינה להפעיל את הביקורת על הגופים הבאים: החברה לפיתוח באר שבע בע"מ; מפעלים פטרוכימיים בישראל בע"מ; נפטא חברה ישראלית לנפט בע"מ*; מכון בן צבי של יד בן צבי והאוניברסיטה העברית; חיפה כימיקלים בע"מ; מגל מפעלי גז לישראל בע"מ. הגופים האמורים הם גופים, שלפי סעיף 9(7) לחוק מבקר המדינה, הביקורת עליהם מופעלת, רק אם ובמידה שוועדת הכספים של הכנסת או המבקר החליטו על כך.

ביקורת המדינה הופעלה בשנת 1970 גם על הוועדים המקומיים גנות הדר וחרוצים. הוועדים המקומיים הם בין הגופים אשר עומדים לביקורת לפי הוראת חוק מפורשת. על פי סעיף 3(ב) לפקודת המועצות המקומיות (נוסח חדש), תשכ"ה—1965, ועד מקומי במילוי תפקידו כרשות מקומית עומד לביקורת מבקר המדינה אולם הביקורת אינה מופעלת עליו, אלא אם ועדת הכספים של הכנסת או מבקר המדינה החליטו על כך ובמידה שהחליטו. בשנת 1967 הופעלה בראשונה הביקורת — על פי החלטת מבקר המדינה — על שני ועדים מקומיים, ובשנת 1969 על שלושה ועדים מקומיים נוספים.

טיפול בפניות מהציבור

מספר הפניות שאזרחים הפנו למשרד מבקר המדינה הוסיף לגדול ב-1970, והוא הגיע ל-4,909 לעומת 4,143 בשנת 1969 ול-3,562 פניות בשנת 1968.

* חברה זו עמדה קודם לכן לביקורת לפי סעיף 9(5) לחוק מבקר המדינה, כגוף שהממשלה משתתפת בהנהלתו. לאחר פרישת נציגי הממשלה מהנהלת החברה הפעיל מבקר המדינה את הביקורת על חברה זו לפי סעיף 9(7) לחוק האמור, כגוף שאיגוד ממשלתי משתתף בהנהלתו.

הצעת החוק — חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 5), תשכ"ט—1969 — שלפיה ימלא מבקר המדינה, בנוסף לתפקידיו האחרים תפקיד של בירור תלונות הציבור (אומבוסמן), נדונה בכנסת בסוף ינואר ופברואר 1970. בתום הקריאה הראשונה של הצעת החוק, ביום י"א באדר א' תש"ל (17.2.1970), החליטה הכנסת פה אחד על העברת ההצעה לוועדה, שתיקבע על ידי ועדת הכנסת. על פי החלטת ועדת הכנסת הוקמה ועדה מיוחדת לחוק מבקר המדינה (תיקון מס' 5), ובה 19 חברי כנסת משלוש ועדות: ועדת הכנסת; ועדת הכספים; ועדת חוקה חוק ומשפט. יושב ראש הוועדה הוא חבר הכנסת ישראל ישעיהו. הוועדה התכנסה בראשונה ביום ח' בניסן תש"ל (14 באפריל 1970) ועד סוף ינואר 1971 קיימה 20 ישיבות. בישיבות אלה נדונו כמעט כל סעיפי הצעת החוק.

המשרד בשיתוף הפעולה הבין-לאומי

הוועד המנהל של הארגון הבין-לאומי של מוסדות הביקורת העליונים (INTOSAI) קיים, מיום 30 באוגוסט עד 4 בספטמבר 1970, את מושבו השישי בווינה. מבקר המדינה, המכהן כסגן ראשון ליושב-ראש, השתתף בדיונים. התלווה אל מבקר המדינה מר י. הורוביץ, סגן מנהל אגף, שהרצה על פעולות הביקורת בישראל בנוגע לתמיכה בחקלאות. בין היתר דן הוועד המנהל בהכנות לקונגרס הבין-לאומי השביעי של מוסדות הביקורת העליונים, העומד להיערך בספטמבר 1971 במונטריאול שבקנדה, וכן בקורס הדרכה בין-לאומי בבעיות ביקורת המדינה, שהוחלט לקיימו באביב 1971 בווינה, בשיתוף עם ארגון האומות המאוחדות, ואשר הכנתו המקצועית מטעם INTOSAI הוטלה על מבקר המדינה. ביום 3 בספטמבר 1970 הקדיש הוועד המנהל ישיבה חגיגית מיוחדת לציון יובל ה-25 שנים לייסודו של ארגון האומות המאוחדות. מבקר המדינה נשא דברי ברכה ודן, בין היתר, על שיתוף הפעולה של הארגון הבין-לאומי של מוסדות הביקורת העליונים עם אקוסוק (ECOSOC) — הוועדה הכלכלית והסוציאלית של האו"ם. המבקר עמד על שאיפת או"ם בהגשמת השלום בין העמים שמקורה בנבואת ישראל, כדברי ישעיהו הנביא: "לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה".